СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 148. Джерзи Сіті, Н. Дж., пятниця, 27. червня 1930. VOL. XXXVIII. No. 148. Jersey City, N. J., Friday, June 27, 1930. THREE CENTS.

РАДІО ВИРАТУВАЛО ЛЕТУНІВ ВІД КАТАСТРОФИ

БЛУКАЛИ ГОДИНАМИ НА ПОБЕРЕЖУ И НЕ МОГЛИ ЗЛЕТІТИ НА ЗЕМЛЮ ІЗЗА ГУСТОЇ МРАКИ. В НЮ ЙОРКУ ОСТАНУТЬ ДО СУБОТИ, А ВІДТАК ПОЛЕТЯТЬ ДАЛІ ДО СЕН ФРЕНСИСКО.

ГЕРБОР ГРЕЙС (Нюфондленд).—Майор Чарлз Кінгсфорт Смит, висівши на землю разом з своїми трома товаришами, оповів історію свого лету. З неї пізнати, які великі небезпеки ждуть тих, що летять з Европи до Америки. Майже 20 годин довелося їм летіти серед густої мраки, яка їх не опускала, хоч летіли 5,000 стіп високо. Компас перестав цілком функціонувати. Довгий час летіли вони на осліп. А коли долетіли до берегів Нюфондленду, то ізза мраки не знали, де вони властиво знаходяться і як їм злетіти на землю. А газоліна виходила. Тільки завдяки радіовому полученню, яке вдалося наладнати, могли летуни зорієнтуватися, де вони знаходяться. Як злетіли на землю, то остало їм ще газоліни на яких три години.

По відпочинку і набранню газоліни летуни рішили летіти до Ню Йорку, а звіти до Сен Френсиско. Тим способом доконають вони лету довкола світа.

В товаристві майора Смита знаходяться самі знамениті сили. Капітан Савль дістав підчас війни високе французьке відзначення за хоробрість. Джан Стенедж відомий з того, що шукав три тижні по пустарях Північної Австралії майора Смита, коли він пропав з літаком. Знайшов його вкінці в лісах, коли він був цілковито виснажений, бо не їв майже нічого 14 днів.

„Садерн Крос" це є другий літак, який перелетів Атлянтійський океан, а перший, який осів на американській землі.

ВИТАЮТЬ ІСТОРИЧНИЙ ЛЕТ.

ВАШИНГТОН. — Британський амбасадор, а далі американський амбасадор до Англії й многі визначні люде вислали до Гербор Грейс телеграми з привітом для летунів, котрі поконали океан.

НЕ МАЮТЬ СЛІВ ПОХВАЛИ ДЛЯ ЛЕТУНІВ.

НЮ ЙОРК. — Світові летуни тої міри як Линдберг, Чемберлейн і капітан Кель з Німеччини висказали свій подив ізза перелету майора Смита через океан. Всі вони приписують тому летови велике значіння у дальшім розвою авіяції.

ГЕРБОР ГРЕЙС НАБИРАЄ СЛАВИ.

ВАШИНГТОН. — В столиці здають собі добре справу із значіння, до якого доходить мале портове місточко Грейс Гарбор зі своїми 5,000 мешканцями. Кажуть, що перед ним розкривається велика будучність з огляду на те, що має добру пристань для літаків. А це ввійде в рахубу з поширенням воздушної комунікації між Европою й Америкою.

ЗГОРІЛО 36 ЛІТАКІВ.

ШИКАГО. — Огонь, який обняв три гангари, знищив 36 літаків і наніс шкоди на суму $1,000,000.

ФАРМЕРСЬКА НУЖДА.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Конелі, демократ з Тексас, говорив у сенаті про фармерську кризу. Він підніс, що ціна пшениці є тепер найнижча за останні 16 років. В Тексас платять тепер 70 центів за бушель пшениці. Ціна бавовни впала на 33% у порівнанню з ціною з минулого року. Все те, говорив Конелі, що тут чути про допомогу фармерам, є нічим иншим, тільки гіпокризією.

НЕ ХОЧУТЬ МІШАТИСЯ ДО ВОЛ СТРІТ.

ВАШИНГТОН. — Конгресмен Дикинсон хотів би доконче змусити конгрес до повзяття певних кроків, щоби розслідити махінації на нюйорській біржі. Але посли і сенатори не оказують охоти, щоби забратися до цеї справи.

ГУВЕР НЕ ПОЗДОРОВИВ КОНҐРЕСУ МУРИНІВ.

СПРИНҐФІЛД (Месечусетс). — „Нешенел Асосіейшен фор ди Едвенсмент оф Колорд Піпл", відбуваючи тут свої річні наради, вислала про це повідомлення до ріжних визначних людей. У відповідь на це одержала та організація привіти від бувшого президента Кулиджа, заступника президента Куртиса й инших визначних людей. Не одержала одначе нічого від президента Гувера. Це перший случай, що організація не одержала відповіди від президента Злучених Держав. Кажуть, що це сталося тому, що організація та заявилася проти номінації Джана Паркера на члена Найвищого Суду, а за ту номінацію був президент Гувер.

ФОРД ЗАКУПОВУЄ СТАРІ ПЕЧІ.

КОНКОРД (Ню Гемшир). — Генри Форд закупив тут три старі печі, які походять з 1809 року. Печі ті будуть перевезені до музею Форда.

НАРІКАЄ НА ТАРИФУ.

НЮ ЙОРК. — Сер Чарлз Гайгем, британський знавець реклями, прибувши до Злучених Держав, подає, що Европа не буде в силі сплатити американських довгів, коли Америка замкне новою тарифою довіз европейських товарів до Америки. Англія змагає тепер до того, щоби все вироблять у себе в дома. Це вона осягне на протязі найближчих 20 літ. Буде їй бракувати тільки пшениці, яку спроваджуватиме з Арґентини.

ПОСИЛАЮТЬ ВІДДИХ ПО РАДІО.

БУЕНОС АЙРЕС. — Арґентинський лікар зробив такий винахід, який уможливлює висилку віддиху по радіо на дуже далеку віддаль. В тій справі пороблено вже кілька спроб. З Буенос Айрес вислано до Мадриду віддихи кількох хорих на серце, а тамошні спеціялісти від серцевої недуги точно означили биття серця й телеграфічно подали спосіб лічення.

156-ЛІТНИЙ ТУРОК ВИЇЖДЖАЄ ДО АМЕРИКИ.

Американську візу на 6-місячний побут в Америці дістав Турок Заро Ага, котрому турецький уряд посвідчає, що він має 156 літ. Родився він у 1774. році та 102 роки носив тягарі. В 1928. році представлено його емірови Афганістану, котрий дав йому в дарунку 200 долярів. Ага зужив їх сейчас на те, щоби розвестися з жінкою, котрій було тоді 90 літ. Про нього скоро довідалися в Америці, й антиалькоголіки спроваджують його на показ, як живучий доказ звязку між тверезістю та довгим віком.

ВЕРИГІНОВИ НЕ ДАЮТЬ СПОКІЙНО СПОЧИВАТИ.

Хтось пробував в неділю, 25 травня, розсадити динамітом гріб Петра Веригіна, помершого провідника духоборів, в Брілянт, Б. К., осередку секти духоборів. Величавого гробу Веригіна стереже днями спеціяльний сторож, але в ночи сторожа коло гробу нема. Коли в неділю рано прийшов сторож до гробу, побачив бомбу в траві коло гробу. Він покликав поміч і від бомби відтято гніт, довгий яких 7 стіп. Бомба складалася з шести кавалків 60-процентового динаміту. Коли б ся бомба була експльодувала, то булаб не тільки цілком знищила гріб Веригіна, але й дорогу возову та залізну, які переходять попри гріб. Поліція здогадується, що гріб хотіли зруйнувати таки духоборські фанатики.

ЗА ЩО ЛЮДЕ ПЛАТЯТЬ.

Джек Гордон, котрий є десять літ дірігентом Шікаговської Симфонічної Орхестри, посперечався з своїми приятелями, що люде платять дорогий вступ до опери не через те, що там добра музика, тільки щоб побачити славних артистів та бути між вибраною публикою. Щоб доказати, що правда по його стороні, він перебрався за старого прошака (жебрака), взяв скрипку Страдіварія, що коштувала 40 тисяч долярів, вийшов на вулицю і цілий день вигравав на скрипці, стараючися звернути на себе увагу милосердої публики. Коло нього від часу до часу задержувався дехто з прохожих, слухав хвильку його гри, кидав пятака і спішив дальше. За цілий день славний музикант, якого тисячі людей кождого вечера йдуть слухати і платять за се по кілька долярів, нажебрав $5.74. В протягу дня тільки двох людей пізнали його; один з них був директор театру.

МАЛА СКІЛЬКІСТЬ СОВІТСЬКОГО ВУГЛЯ В КАНАДІ.

Справа ввозу Совітського вугля до Канади була поруше на знову в палаті послів в Оттаві. На питання консервативного посла Кентлія з Піктав відповів міністер майн Ч. Стюарт, що до Канади прибула тільки мала скількість совітського вугля і дещо з нього найшло собі місце так далеко, як в Кобалт, Онт. Пересилка сього вугля не відбувалася після угоди, що вугіль з надморських провінцій перевозиться за нижчою оплатою. На скільки відомо, спроваджено до Канади не більше як 150,000 тон. Сей вугіль заступив скорше твердий вугіль зі Злучених Держав, ніж вугіль з Великої Британії.

В ОБОРОНІ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

Сенатор Залозецький помістив у черновецькому часописі „Дойче Тагеспост" відповідь усім тим, що оклеветують український рух, називаючи його ірредентичним. „Жива мова, — пише сенатор Залозецький — яко юна шнарод говорить від віків, мусить бути плекана. У цій мові мусить мати право наш селянин учити своїх дітей, щоби вони не остали позаду від загального господарського піднесення селянства. Традиція народу мусить бути задержана, мусить бути задержана його культура, бо тільки вона охоронить його перед комуністичною небезпекою. Селянин мусить мати право зізнавати в своїй мові перед суддею й уживати своєї мови перед адміністративними властями".

БОБРИ НА УКРАЇНІ.

Україна майже найбогатша земля в Европі на бобри. Бобр, що дуже відзначається дорогим кожухом, в Европі вже майже вигублений. Найбільше бобрів має Норвегія, де обчисляють їх на 12,000 штук. На Україні живе бобр в губерніях київській, катеринославській і полтавській. В Білорусі живуть бобри над рікою Березиною. Останки бобрів у Франції живуть при устю ріки Рони. В Німеччині живе над рікою Лабою в околиці Магдебургу коло 150 бобрів. І в Чехії жили бобри, як вказують імена деяких сіл. Останній бобр загинув там 1882 р.

ПОБИВ БРАТА РІК ТОМУ, ТЕПЕР АРЕШТОВАНИЙ.

В Едмонтоні, Алта., арештовано Сильвестра Боднарука по обвинуваченню, що він убив свого брата Григорія. Григорій умер 11 травня і слідство коронера ствердило, що він умер від запалення легенів, яке було спричинене тим, що рік тому, 19 травня 1929, Сильвестер сильно побив його і відтак утік з околиці Веґревил, де був на фармах сусідом свого брата. Рік тому було й зроблене на Сильвестра донесення до суду, що він спричинив Григорієви „тяжке ушкодження тіла". Коли він умер, обвинувачення змінено на „душогубство".

Після кримінального закона не можна вносити обвинувачення за душогубство по році доконаного вчинку, та в сім случаю Григорій Боднарук умер вісім днів перед скінченням року і так Сильвестер Боднарук буде відповідати як не за душогубство, то бодай за вбивство.

ГРІМ УБИВ ДВІ ОСОБИ.

Підчас бурі вдарив грім в дім Івана Маруняка в Врацові, пов. Городок Ягайлонський, і вбив Івана Маруняка (літ 72) та його дочку Анну Маруняк. Від грому повстала пожежа, що знищила кришу дому.

САМОГУБСТВО СУДДІ.

Суддя варшавського суду, 44-літний Генрик Мисьліборський, зарядив перерву підчас процесу. В тому часі покликали його до телефону. Останні слова, які він сказав через телефон були: „Пізніше побачимо". Опісля відійшов від телефонічного апарату, кинувся з третього поверху на подвіря суду і вбився на місці. Причина самогубства покищо незнана.

ЗАСУДЖЕНЕЦЬ ОЖЕНИВСЯ ЗІ СВОЄЮ СЕСТРОЮ.

У Віндзор, Онт., арештовано Йосифа Заяця, що оженився з власною сестрою. Опісля стверджено, що арештований називається в дійсности Іван Паплик і що він утік з тюрми в Огайо. Він був засуджений в 1919 р. за ограблення банку і втік з тюрми в 1925 р. Канадійський уряд буде судити його вперед за провину, за яку його арештував, і аж опісля видасть його Злученим Державам.

СІМ РАЗІВ СТРІЛИВ І НЕ ВБИВ.

На дорозі, що веде до Бані Кошівської, пов. Дрогобич, напав Володислав Гук на Івана Ґерляка і стрілив до нього 7 разів з револьверу. Стріли хибили. Причиною нападу — особисті порахунки.

ПОГРОМ ІНДІЙСЬКОЇ ПРЕСИ.

Секретар стану Індії заявив у Палаті Громад, що з причини введення пресової цензури 40 індійських дневників і 17 тижневиків перестали виходити.

ЗАСУД ЧЛЕНІВ СЕЛЬРОБУ-ЛІВИЦІ.

В Люблині закінчився процес проти 7 членів Сельробу-лівиці, а саме проти бувшого посла Маківки, М. Гаврилюка, Щербака, Косака, Грицая, Недопали і Климюка. Акт обвинувачення закидав їх переворотову акцію. Прокуратор твердив, що обвинувачені є на услугах КПЗУ, яка інспірує повставання легальних партій, щоби під їх покришкою вести переворотову акцію. Суд оголосив присуд, на основі якого Маківку, Щербака та Косака засудили кожного на 6 літ тюрми з відібранням прав, Гаврилюка на два роки тюрми, а з решти кожного на 4 роки тюрми з відібранням прав.

СТАН ОБЛОГИ В ҐЕРМЕРСҐАЙМІ.

Місто Ґермерсґайм в Баварії стало місцем бурливих подій і здається, що так скоро не буде там спокою. На днях покарано там 400 садівників винограду за те, що вони плекають т. зв. американський гебридний виноград. Цей рід винограду притягає в значній мірі шкідників, так, що становить небезпеку для прочого винограду. Організація садівників винограду підприняла проти цих садівників, понайбільше убогих селян, гострy кампанію й добилася того, що баварська влада заборонила плекання гебридного винограду. Оноді зібралося в Ґермерсґаймі коло 5,000 садівників гебридного винограду й хотіли обсадити повітовий уряд. Але цей уряд охоронили жандарми. Влада оголосила в Ґермерсґаймі стан облоги і заказала всякі демонстрації, але демонстранти на це не дивилися і вдарили напад на жандармів. Їм вдалося проломити жандармський кордон і здавалося, що кровопролиття неминуче. Та завдяки кільком розважним провідникам юрбу втихомирено. Одначе кілька наспіли телеграми баварської влади, що не вільно робити ніяких уступок, опісля зросло й садівники заявили, що підуть до крайности. Ґермерсґайм облягають тепер озброєні селяне, а провідники відкидають усяку відвічальність за те, що станеться.

МАЛА АНТАНТА ПРОТИ ПОВОРОТУ ГАБСБУРҐІВ

ПРАГА. — У середу почалися в Стрібскє Песо під Татрами конференції представників „Малої Антанти".

Між справами, які порушено на зборах, є: справа реституції династії Габсбурґів на Угорщині; французько-італійська ворожнеча; порозуміння між Угорщиною, Югославією та Румунією в справі створення аграрного бльоку; можливість нової війни; плян федерації Европи, й инші.

Конференція признала, що Европа стоїть нині ближче війни, ніж колинебудь від закінчення світової війни. В справі реституції Габсбурґів на Мадярщині „Мала Антанта" рішила противитися їй усіми силами.

„ІНДІЯ СПОКІЙНІША" — КАЖЕ АНГЛІЯ.

БОМБЕЙ (Індія). — Англійський уряд подає, що ціла Індія заховується вже спокійніше. Такі зави виходили від уряду вже нераз, і за кождим разом по них слідували нові заворушення.

Індуський націоналістичний провідник Пандіт Малавія закликає Індусів не брати участи в пропонованій англійським урядом конференції в справі Індії. Проти цеї конференції підносить він аргумент, що вона повинна бути передовсім в Індії, а не в Лондоні.

АНГЛІЯ БУДЕ БУДУВАТИ НОВІ ВОЄННІ КОРАБЛІ.

ЛОНДОН. — Англійський уряд предложив парляментови буджет про будову нових воєнних кораблів, до будови котрих вона управнена на основі послідної розоружної конференції.

Англія буде будувати в цьому році 9 контрторпедовців, 3 субмарини, 4 шалюпи, 1 корабель з сітями до ловлення бомб та 3 кружляки.

Кошти будови мають виносити коло 45 міліонів долярів.

ВІДНОСИНИ МАЛЬТИ ДО АНГЛІЇ.

ЛОНДОН. — У палаті лордів поставив один член до міністра кольоній запит, як відноситься до Англії остров Мальта та чи протести папи римського проти англійського губернатора цього острова мали який вплив на населення.

Кольоніяльний міністер відповів, що протест папи римського не мав ніякого впливу на зміну настроїв населення до Англії. Як давніше, так і тепер Мальтійці стоять за Англією. Протест папи проти губернатора, що, мовляв, губернатор нібито має бути ворогом попів, не зробив на населення ніякого враження.

Палата приняла заяву міністра оплесками.

ВАТИКАН НЕ ПЕРЕЧИТЬ ЧУТОК ПРО НЕДУГУ ПАПИ, АЛЕ ВИПРАВДУЄ НЕДУГУ.

ВАТИКАН. — Півофіціяльний комунікат римської курії не заперечує вісток про недугу папи римського. Не перечить теж, що можливо треба буде зробити йому операцію мочевого піхура.

Недугу приписує він тяжкій праці папи. Ось у вівторок, каже він, папа приняв на авдієнції 500 світських людей, а відтак 200 сестер з Филипин, з якими розмовляв дуже живо й весело.

ХОЧУТЬ ДОЛЕТІТИ ДО 50,000 СТІП ВИСОТИ.

БРУКСЕЛЯ (Бельгія). — Бельгійський професор Пікард виїхав до Авгсбурга в Німеччині, щоби звідти пробувати бальоном дістатися на висоту 50,000 стіп понад поверхню моря.

Бальон буде мати 6,000 кубічних стіп газу, в міру підношення вгору буде збільшати свій обем аж до 42,000 кубічних стіп. Він так і збудований, щоби так побільшитися. Бальон має клітку з алюмінієм, зроблену так, щоби не пропускати воздуха крізь стіни.

СКІНЧИВСЯ МІЖНАРОДНІЙ „КОНҐРЕС СИЛИ".

БЕРЛІН. — Міжнародний „конґрес сили" скінчився в середу. Закриваючи його, президент заявив, що конґрес вирішив богато питань про добування сили та її розводження.

На конгресі прочитано 500 рефератів. Дискутували їх коло 4,000 делегатів. На обради потрачено 34 засідання.

Слідуючий „конґрес сили" має відбутися в Злучених Державах у 1936. році.

КОПАЛЬНЯНИЙ КОНҐРЕС.

ЛІЄЖ (Бельгія). — У середу почався тут копальняний конґрес. Зараз першого дня нарад один німецький делеґат говорив про новий спосіб виробу заліза, придуманий німецькими інжинірами. Є це піч, яка обертається. Вироблене нею залізо дорожче, ніж вироблюване давнішими способами, але краще. Конґрес висловив думку, що всі фабрики заліза повинні виробляти залізо цим новим способом та постановив виїхати до одної залізної гути, де виробляється таке залізо.

ВИБРАЛИ УКРАЇНЦЯ НА ГОЛОВУ ПРЕСОВОГО БЮРА.

БЕРЛІН. — На надзвичайнім засіданню членів „Союза Заграничних Пресових Представників", що відбулися при кінці травня, вибрано між иншим нову президію. Першим предсідателем вибрано Українця д-ра Зенона Кузелю, який інформує Союз про східну Европу, другим президентом Г. Фон Рітґена (Туреччина), містопредсідателем Ґерера (південна Америка), як членів панів Леман-Шварц (Польща), д-ра Переха (СССР), д-ра Шаера (Австрія).

Редакція „Енцикльопедії Славянознавства", що виходить під проводом проф. Фасмера й Травтмана у Берліні й матиме понад 50 окремих томів, запросила д-ра Зенона Кузелю написати окремий 15-аркушевий огляд української етнографії.

В „Енцикльопедії" буде теж поміщена „Історія української літератури", написана акад. Єфремовим.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	0 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

„ПОПИКИ РАДИКАЛИ"

Карпаторуский часопис „ЛЕМКО" підносить у своїй передовиці „НАШЕ ДУХОВЕНСТВО", що до редакції надходить щораз більше письм від читачів, які обвинувачують духовенство в тім, що наш нарід культурно відсталий, темний, незорганізований і національно несвідомий. Пишеться там далі, що наш нарід чимраз більше остигає до церкви і то як до греко-католицької так і православної, бо наше духовенство держить ще далі наш нарід при церкві давними, застарілими методами, як страхом, пеклом і т. п. „Лемко" взиває духовенство, щоби стануло разом з народом до боротьби за краще життя і за визволення, беручи собі примір з т. зв. „попиків радикалів". Щодо того читаємо там таке:

„Наше духовенство виступає проти так званих „українських попиків", страшить нарід ними, висміває їх. Самим страхом перед ними і висміванням нічого не вдіє, бо то лем до часу, бо „українські попики" роблять уперто народню роботу і вони своєю впертістю побідять. Нашу Галицьку Україну побудували українські „попики радикали", над котрими ми раді би посміятися. Тепер вже нам не до сміху, коли на 100 тисяч голосуючих на Волині на русску лісту впало 900 голосів. Таке саме положення і тут в Америці. Коли Українці збирають на народні цілі по 20 тисяч долярів кождого року, коли „Свобода" подає кождого дня списки жертв на старий край, то нам трудно на рік зібрати пару соток на народну ціль. Так в старім краю як тут розбудували українство, пробудили народ до народного життя. І церква їм через те не пропала й вони не пропали. Навпаки, нарід їх цінить. Такого „попика радикала", хоч він був грекокатоликом, цінять православні Українці, а коли був православним, приняв православє з народного переконання, не перестали його цінити греко-католики. Таких „попиків радикалів" треба й нам, Карпаторосам, котрі ставили би вище добро народа, його оборону й організацію, ніж свою вигоду і спокійне життя. Нам треба живого духовенства".

Треба признати, що „попики радикали" зробили богато доброго, коли ходить про освідомлення нашого народа. Але й правда те, що ті „попики радикали" вже перевелися. Старі дуби попадали чи вимерли, нових нема, а українство росте. Дотого на Волині взагалі не було й немо ні одного „попика радикала", а тільки саме замотиличене москвофільством духовенство, старорежімне і цареславне. А коли наш нарід навіть на Волині піднімається, коли москвофільство й там тратить ґрунт під ногами, то це тільки тому, що побіджає тут велика українська ідея. І коли „Лемко" й йому подібні часописи матимуть ту живу ідею, то й жертви поплинуть і нарід підніметься, без огляду на те, чи будуть „попики радикали", чи ні.

Юрій Горовенко.

ПОЛЬСЬКИЙ „КОРИДОР" ДО МОРЯ ЗАГРОЖЕНИЙ. ЯК РОЗДОБУТИ ДРУГИЙ?

(Оригінальний допис до „Свободи").

I.

Коли писав я мою статтю для „Свободи" про польсько-німецький торговельний договір, то вже тоді висказав я, що полишається ще отвертим питаннє, **хто кого** зпоміж обох контрагентів **перехитрить.**

І сталося так, як можна було і сподіватися: перехитрили **Шваби** і то таки недовго по підписанню того договору: вони **піднесли** значно **мито на збіже, ввожене з Польщі!**

Досі якось не чути, щоби Польща зреванжувалась за це і піднесла нпр. мито за вwожений з Німеччини райнський шампан. Тай це і не дуже би вийшло на користь чесній польській „санації" та її головачам, котрі безперестанно устроюють всілякі **„свента народове"** (мовляв: Як біда, то гоц!), та взагалі потребують на „репрезентацію" великої скількости вин і то найкращої марки.

Але зате протести проти такої **„тевтонськей невернosьці"** появилися громадно у всій майже польській пресі, а й дипльоматія польська рушилася неабияк і через свого делєгата при „Лізі Націй" в Женеві внесла до неї відповідну ноту, жалуючись на підвищеннє Німеччиною аграрного мита.

Німецький уряд, повідомлений секретаріятом „Ліґи" про ту ноту, подав зараз у відповідь на неї причини свого поступовання та зазначив, що був до нього **вповні** управнений, а то на підставі приписів міжнародної конвенції. Ті приписи нормують іменно спосіб поступованя в наглих, пекучих припадках, коли то можна **негайно** впроваджувати доконче потрібні митові **підвищення.**

Поляки кажуть знову на те, що на випадок потреби наглого підвищення мита треба було все таки бодай на 20 днів наперед заповісти то підвищеннє.

Але чи через те тритижневе заповідженнє вони богато би зискали? Дуже сумніваємося.

Про цю справу відбулася вже в Женеві і балачка між німецьким і польським міністрами, Курціюсом та Залєським, а перший зазначив з притиском, що **підвишка мита на збіже** мала **загальний характер,** а не була звернена лише виключно проти Польщі. Така заява однак не дуже потішила Залєського, бо збіже до Німеччини довозиться взагалі передовсім з Польщі.

Инші держави, якот хочби і Радянщина, стоять уже на другому пляні.

Найбільше світла на цілий той спір кидає інтервю, яке недавно мав один польський журналіст з польським міністром рільництва, **Полчинським.**

Ось і виводи цього міністра:

„Ціла господарська співпраця між поодинокими державами може бути обезпечена лише через усталену **рівновагу** при торговельному **обміні.**

„Одні держави стараються осягнути ту рівновагу через вивіз (експорт) продуктів промислових, а другі знову через вивіз продуктів рільничих. Є **надзвичайно трудним завданнєм** довести до **вирівнання** в торговельнім трактаті перехрестних інтересів двох держав щодо ввозу, зглядно вивозу даних продуктів.

„При заключуванню польсько-німецького трактату Польща брала на увагу, що буде мусіла **в більшій** скількости приймати німецькі промислові продукти, але зате позискає широкий ринок німецький для вивозу своїх рільничих продуктів. Через це піднеслося би майно хліборобів, і вони зискали би більшу змогу набувати продукти польського промислу. В цей спосіб були би вирівнані втрати, що мусіли повстати через допущення видатнішого ввозу (імпорту) фабричних продуктів з Німеччини.

„Коли недавно заключений польсько-німецький договір торговельний прямував до зрівноваження торговельного обміну, то є очевидним, що наложеннє мит з прогібіційним характером на важні предмети польського аграрного вивозу — ту рівновагу нівечить."

І ще більше в тім самім дусі говорив п. міністер Полчинський, а що найцікавіше в тій його заяві то те, що він не знаходив ніякої можливости реванжу на Німцях за ту їх „тевтонську неверносьць".

Тай ще в иншому напрямі показалося, що надії Поляків, будовані на цьому торговельному договорові, не сповнились.

Іде іменно про деякі їх бажання побічні, більше політичного характеру.

Це дотичить передовсім справи побуту в Німеччині **президента Західньо-Української Республики д-ра Е. Петрушевича,** котрого вони раді би бачити усуненим поза границі тої держави. Та д-р Е. Петрушевич лишається в Німеччині.

Зприводу сих і тим подібних інцидентів польська преса правильно підносить балачки про небезпеки для Польщі на случай війни.

(Дальше буде).

ЯПОНІЯ ТА СРСР.

ЧИМ ЯПОНІЯ СИЛЬНА.

Німецький рекордмен д-р Отто Пельцер побував у СРСР і Японії з німецькими легкими атлєтами. Він описує осьтак свої враження.

Коли я з моїм приятелем Молєсом поневолі мусів задержатися в Москві, я міг докладніше пізнати народнє й економічне життя російської столиці. Ми счудувалися дуже, бо побачили СРСР інакшим, ніж знали з описів радянських кореспондентів. Це й не дивота, бо вони, жиючи постійно серед тамошніх відносин, привикли до них і описують хіба щось надзвичайного, а не буденне життя. Инші кореспонденти дивляться на все тамошнє крізь політичні окуляри. Часто вони теж запаморочені фразами большевиків і всюди бачать лише вартісне покращання. Що доброго там і осягали би большевики — то коли це добре порівняти із злим, то про це добре майже не варта згадувати. **Цеж наівність показувати чужинцеви нові будівлі,** що їх то тут то там побудували за останні роки. Вони виглядають наче кілька обстрижених овець серед здичілої череди. **Що значить тих кілька будинків у великому міліоновому місті?** Треба лише порівняти, **що Японці створили за останніх шість літ** після великого землетрусу в Йокогамі та Токіо, з тим, що большевики зробили зі своєї столиці за 12 літ, себто від перевороту, а пізнаємо, де більше можна сподіватися від найближчої будуччини, в СРСР. чи в Японії. Росія країна, богата в залізну руду, ліси, ріки й озера, уходила перед війною за непобідиму. Які вигляди на будуче могла би мати ця країна з огляду на свою обширну територію, рідке населення, не вповні ще вихіснонану управну землю! Навпаки, Японія: країна з найгустішим населенням у світі, до того гориста, без великих земних скарбів, з обмеженими границями. А **подивляти треба те, що вже створила Японія,** з якою гордістю, пильністю, з яким розумом!

Сила Японця це його релігія, в злуці з тим родинний змисл, любов рідного краю.

Він не в силі інакше уявити себе, людину, як ґенерацію. Як члена великої, разом звязаної цілости.

Москалі старалися згори накинути нову культуру. Японці також стараються згори впливати на культуру, але вони плекають і свою стару культуру і стараються вдержати її. Все нове технічно та спорт у Японії (як і всюди в світі) стоять поза національною культурою. В Японії не лише святиня та знатні доми є взірцем такої досконалої культури, але й кожда хатина. І так є там із усім. Японці дуже зважають на гиґієну. В кождім домі є купальня, все чистеньке, все в порядку. І як гиґієна є одним із біольоґічних джерел сили Японії, також само все, що її лучить із природою, так теж душевний настрій та спокій кождого Японця. Цим Японці стоять вище від инших народів.

У Большевії нема вже нічого, що можна би назвати природним розвитком, здоровим ростом, усе є лише впертим слідкуванням політичної системи, доктрини, якої помилковости большевики бояться признати, бож тоді завалилася би ціла будівля разом із теперішніми володарями.

Від Японії можна богато вчитися, а большевики потребували би навчитися чимало від инших.

— Що ви тепер робите? — питали письменника Діма одного дня щось двацятий раз.

— Тепер? — відповів Діма — Таж бачите, що тепер росте мені борода.

—o—

Директор театру, в якому Трістан Бернар виставив нову свою комедію, просив письменника, щоби дав йому кілька біографічних дат до програми. Трістан Бернар подав таке: Я родився 1866. р. в Безансоні. На моїм родиннім домі є таблиця асекураційного товариства „Сонце".

—o—

— Марійка така гарна молода дівчина — а заручилася за такого старого, лисого парубка! Я її не розумію!

— А я розумію її. Вонаж уродилася лунатичкою!

В. Богуш.

КРИТИЧНИЙ ОГЛЯД ПРАЦЬ ПРО РЕВОЛЮЦІЮ НА УКРАЇНІ У РОКАХ 1917—1919

(2)

Бо справді є дивним, чомуб, наприклад, замісць обєднання з Росією, не обстоювати ідеї паневропейської політики або хочби лише союзу України, Росії та Білоруси, як це ставлять українські хлібороби-державники, які всеж намагаються не сходити з позиції „суверенної" державности. Правда у критичні хвилини вони дуже хитаються і капітулюють перед Москвою; наприклад, згадаємо грамоту Скоропадського про федерацію (14. XI. 1918 р.) або лист п. Липинського з липня 1919. р. (він був тоді послом УНР у Відні) до паризької делеґації, у якому автор, зважаючи на тяжку ситуацію УНР, пропонує погодитися з Денікіном, щоб спільними силами боротися проти совітської Росії, а на випадок успіху перетворити реставровану Росію у федеративну державу.

Панейко теж якраз тоді прикладав усі зусилля, щоб порозумітися з Денікіном — отже фактично між обома цими „ідеольоґами" ріжниці не було. Але п. Липинський всеж будує „Хліборобську Україну" на силі обєднаного та міцно орґанізованого хліборобського союзу селян та дідичів (мабуть на зразок „німецької національної партії" та „союзу хліборобів"), тоді як Панейко здається навіть у таку Україну не вірить.

Зовсім інакше ставить питання про зєдинення українських земель інший галицький патріот М. Яворський (диви Проблєма національно-демократичної революції на Україні, Червоний Шлях ч. 2, 4 за 1928. р.). Як „совітський" історик, він оправдує окупаційну політику Москви і на всі боки вихвалює совітську Україну, бо наша батьківщина начебто в силу залізної історичної конечности тільки й могла відродитися та істнувати як совітська республика під зверхністю Москви. Тому зрозуміло, що прихильників суверенности та борців-патріотів, які проливали кров за неї і примусили совітську Росію принаймні у принціпі визнати совітську Україну суверенною державою, в результаті чого на Сході Европи повстав тепер Совітський Союз, а не залишилась тільки Російська Совітська Федеративна Соціялістична Республика, як то мало бути і як було справді проклямовано у 1917. р. М. Яворський ганьбить, скільки має сили, як контрреволюціонерів та прислужників капіталу. А що без цеї боротьби Україна та інші сучасні „суверенні" совітські републики булиб булиб тільки автономними штатами Р. С. Ф. С. Р., як наприклад татарська або кримська републіки, цього наш історик не добачає і не може зрозуміти.

Та і не диво, бо п. Яворський і всю тисячелітню історію української нації (диви нарис історії України ч. I, II) уявляє собі тільки як історію боротьби кляси або краще сказати, тих ріжних соціяльних груп, на які ділилася наша нація в свойому історичному розвитку. Наслідуючи московських істориків марксистів (М. Покровський, „Русская история т. I-IV; Н. Рожков „История России с социологической точки зрения" т. I-II), які хоч і не в такій мірі свобідно та художньо розповідають про давню московську минувшину, як напр. В. Ключевський або С. Платов — проте всеж не примушують московську націю на протязі століть жити і розвиватися, боротись і творити тільки на основі відомої схеми — первісний комунізм, февдалізм, соціялізм. Тоді як наш автор, сподіваючись, що він робить крок у перід в українській історіографії, всю свою увагу зосереджує тільки на революційних рухах та на соціяльній боротьбі.

Звичайно, що праць М. Грушевського, Д. Багалія та В. Липинського не можна уважати останнім словом української історичної науки. Ми так дуже віримо у творчі сили української нації, що дозволяємо собі надіятися в недалекій будуччині на ще кращі. Але Яворський, на жаль, ніяк не може навіть мріяти, щоб хтонебудь серіозно уважав його спроби за поступ. Візьмім напр., як він розглядає питання про знищення Київської Держави татарськими ордами.

Найкращу оцінку цеї проблєми дав з нашого погляду Томашівський у своїй короткій і, на жаль, нескінченій праці (Українська історія, ч. I.), яка поміж популярно-науковими історичними працями безперечно покищо є найліпшою. Томашівський правильно підкреслює, що татарська навала була тим нещастям, яке на цілі століття затримало розвиток української культури, яке є основною причиною того, що наше господарство не розвинулось, що наша нація позбавилася своєї аристократії та буржуазії, що взагалі вся наша історія стала такою бідною, одноманітною та сумною. І справді Золота Орда, кримські та буджакські Татаре аж до середини XVIII. ст., себто 500 років, відірзували українську націю від Чорного моря і позбавляли її можливости кольонізувати ті простори, які українські племена зайняли були ще у VIII—IX ст. І надаремно українські козаки провадили столітню боротьбу проти Татарів та Турків (диви М. Драгоманів: Про Татар, Козаків та Турків); вони несвідомо, так мовити, стихійно відчували необхідність відібрати колишні землі назад, бо без них українська нація не малаб будуччини. Литовська влада була безсильна у боротьбі з цими нападами, польська не дбала про неї, а московська, перемігши ворогів нашими силами, скасувала згодом як вже непотрібну, і саму фортецю самооборони української нації „Зпорожську Січ", яка одначе має у цій боротьбі величезні заслуги.

Яворський наче тішиться тим, що „татарські люде" боролися проти галицько-волинських князів, які мали наміри відновити занепадаючу державу. Він не розуміє того, що українські князі, бояре, шляхта та козацька старшина перейшли на бік Варшави та Москви головним чином через те, що українська нація після татарського погрому стала недержавною, а спроби відновити державність за часів Данила, Сагайдачного та Хмельницького не вдалися. Через це українська нація не пережила вповні ні свого февдалізму, ні капіталізму, ні ренесансу, ні реформації, а сама клясова чи соціяльна боротьба прибирала такі складні форми боротьби національної та релігійно-культурної, що тільки „галицький марксист" за ними не добачає стихійного руху української нації визволитися з чужої неволі та утворити свою державу.

Що народні маси цеї боротьби часто не розуміли, а дбали про свої соціяльні інтереси, це треба признати безперечно неґативним явищем, а Яворський і нині вихвалює тих наших селян та робітників, які були знаряддям Москви при нащій останній спробі виборюти свою суверенну державність. Як за часів козацьких, вона використовувала таку несвідомість, так робила та робить Москва і нині, поки українські селяне та робітники не стануть свідомими громадянами і збройною рукою не викинуть окупантів зі своїх земель. Тоді Яворський напише мабуть іншу, кращу працю між вище згадана.

Зате П. Христюк (диви „Матеріяли до історії української революції", т. I—IV), як один з з керівників „Селянської Спілки" та української партії соціялістів-революціонерів, що відограли у недавній революції найбільшу ролю, намагається виправдати провідну політичну лінію та тактику цих обох переважно селянських орґанізацій, у свою чергу нападаючи на опортунізм українських соціял-демократів та особливо на „дрібну буржуазію", яка на його погляд дуже перешкаджала праці цих керуючих орґаінзацій, була немовби „колодою" на ногах українських соціял-революціонерів. Але з його праці ми бачимо, що українська революція розвивалася занадто стихійно, що найбільша українська партія була дуже мало орґанізованою, що вона не мала не тільки виробленої тактики та ідеольоґії, але навіть свою програму укладала підчас революції, все змінюючи її в залежности від обставин.

Отже не партія керувала революційним рухом, а події та все більший розмах революції штовхали партію йти кудись уперед. Тому й не диво, що ця партія, яка свого часу може найбільше прислужилася українській нації у боротьбі за визволення, все прислухалася до думки українських соціял-демократів, які, не зважаючи на свою слабість, у порівнанні з соціял-революціонерами були краще зорґанізовані і виявили більше досвіду у політичному проводі революцією. Українські соціял-революціонери, так мовити, відбивали стихійну силу революції і під її впливом нераз сміливо розпочинали рішучі акти, які соціял-демократам здавалися занадто рішучими, бо вони не мали за собою мас, а тому іноді побоювалися брати на себе відповідальність за них. Проте соціял-демократи були тим керовничим органом, який намагався надати революційному рухові певний напрям, робив зусилля орґанізувати його, що соціялістам-революціонерам і здавалося опуртунізмом.

Щодо української дрібної буржуазії, яку, з погляду п. Христюка, репрезентували соціялісти-федералісти та самостійники-соціялісти, то це власне були досить невеликі групи інтеліґенції і в процесі революції вони визначної ролі не відгравали, допомагаючи першим двом партіям у праці національно-культурній та при орґанізації війська і державного апарату. Через те обвинувачування їх Христюком є досить безпідставним, хоч він має рацію, що вони справді не були ніякими революціонерами тоді, як бородьба за державність конче вимагала від них бути принаймні національними революціонерами.

(Дальше буде)

— Юрку, чому ти покинув Марійку?

— Бо вона мешкає на семім поверсі, а я не є ніякий турист!

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ПО СТАРОМУ ЗВИЧАЮ.

Еспанський король виїхав з Еспанії в подорож по Европі, заявляючи при виїзді, що їде поза границю на те, щоби переконати ввесь світ, що чутки про небезпеку для його престола переборщені.

Та звичайно король своїми заявами не переконав. Колиб він був лишився в краю, то він бувби далеко скорше переконав увесь світ, що його престолови нічого не грозить.

Не переконав Альфонс світа тим більше, що він усе втікав від відповідальности. Коли треба було повстати проти нарушення прав народа й прав короля диктатурою, то він залякався й на протест не здобувся. Доказати відвагу нині вже треба геройського подвигу, а ним певно не є виїзд з Еспанії та ще в хвилю, коли там вибухають заворушення по ріжних містах Еспанії.

КУЛЬТУРНІ НАРОДИ ЗА КНИЖКУ Й АВТОРІВ.

Американський нафтяр Фолджер записав у своїм тестаменті десять міліонів долярів на студіювання англійського драматичного поета Вилиема Шекспіра.

Письменник Брендер Метю лишив маєток вартости 125,000 долярів. З того він записав на бібліотеку Колумбійського університету 17,000 долярів.

Американський конгрес постановляє видати півтора міліона долярів для конгресової бібліотеки збірки рідких книжок.

Нам ще далеко до такої дбайливости за книжку й бібліотеку. Ми хочемо мати книжку — за дурно. Коли публична бібліотека купить наші книжки, ми їх читати не йдемо.

СТАРЕЗНИЙ ТУРОК.

Американські прихильники тверезости спроваджують до Америки Турка Зара Агу, бо він має мати 156 літ та ніколи не вживав алькоголю. З того американські алькоголіки думають зробити гарний аргумент для своєї пропаганди.

Пропаганда тверезости гарна річ. На всякий случай краща як заставляти людий до тверезости поліційною палкою.

Та не знати, чи переконають богато людий про потребу тверезости показуванням 156-літного Турка. Чи з того, виходить, що Заро Ага тому жив 156 літ, що не пив? Заро Ага 102 роки носив тягарі. Чому не сказати, що він тому так довго живе, бо він тягарі носив? Заро Ага був все своє життя завзятим магометанином; чи не тому він дожив такого віку, що він має відповідну до того віру? Він мав у своїм життю 11 жінок: може то се йому продовжило життя?

Хто може знати, від чого Заро Ага живе так довго? Американські електерики кажуть, що вони знають. Та чи переконають вони кого? Американці певно прийдуть подивитися на Турка, але чи перестануть вони пити муншайн, надивившися на Турка?

ЗАРО АГА ПРО СВОЮ МІСІЮ.

Американські прогібіціоністи думають, що вони когось переконають. Але самий Заро Ага про те не говорить.

Він говорив:

Кільканайцять Американців писали мені листи з просьбами приїхати до Америки. Одна богата Американка, котра має 8 панцирних кораблів та яхти, запросила мене відвідати її. На ту ціль післала мені один доляр. Я ще може постановлю з нею оженитися".

У звязку з тим ґазети пригадують стрічу Зара Аги з еміром Афганістану. При тій нагоді емір подарував був Зарови Адзі 200 долярів. Ага зараз за них справив собі розвід. З того виходить, що противники розводів повинні бути дуже осторожні з приїздом півтораста́літного Турка.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ОСУДІТЬ ЇХ САМІ, ХТО ВОНИ ТАКІ!

Під таким заголовком видав якийсь комітет, який називає себе „Центральним Виконавчим комітетом Союзу Укр. Роб. Організацій", відозву, в якій осуджує тих культурних робітників, яких судив московський суд в Харкові.

Як шумна назва комітету, так і шумна ця відозва. Тільки біда, що того шуму стільки, що на папері. Прямо годі зрозуміти, на що видають московські большевицькі ступайки стільки гроша на відозви, яких ніхто не читає і які нікого не годні переконати. Українські робітники в Америці вже давно порадили нашим большевствуючим, щоби покинули вже раз ту капіталістичну Америку, а виїхали до большевицького раю. Та ми бачимо, що вони тамтуди не рвуться. А хто був там і щасливо вернув, той десятому заказує, щоби не дався зловити на большевицьку брехню.

Український робітник дійсно осудить, але не тих, що їх мучила московська чрезвичайка, й не тих, що їх судив московський суд, а тих, що тут на вільній американській землі запрягають наш нарід у московське ярмо й за Юдин гріш продають свою рідну землю.

В. Федірко, Джесуп, Па.

Пророк.

Чоловік: Чи ти пішла би в своїм старім плащі до театру, серденько?

Жінка: Ані не думаю! Як я могла би показатися в такім плащі, де всі люди приходять модно зодягнені!

Чоловік: А бачиш, серденько, як я вгадав. Тому я купив лиш один тікет!

—o—

Він і вона купаються.

— Що ти зробив би, колиб я тепер потопала? — питається жінка.

— Не говори дурних жартів, тим того не зробиш! — відповідає чоловік.

ВІСТИ З СІЧОВОГО БАЗАРУ „СУРМА",

103 ЕВЕНЮ А, НЮ ЙОРК.

Радіовий Курс відбувся. Прибули місцеві і позамісцеві агенти Сурми. Всі задоволені і підбадьорені. Розїхались робити бизнес в два рази більший як дотепер.

А. Коник, котрий приїхав з Бетлегем, Пенсилвенія, казав, що на такі курси оплатиться їхати навіть до Шикаго, не то до Ню Йорку, і він готовий їхати що місяця навіть, щоб лише все було таке заінтересовання і такі виклади.

А. Терлецький, з Істон, Па., сказав: „Колиб він на такі виклади міг часто ходити, то вже мавби стор більший як ми.

М. П. Корнова з Вілкс Бери, жалували, що не могли прибути на пятницю, але і з того вдоволені, бо скористали богато. Також А. Станчак, котрий приїхав аж в неділю з Менчестер, Н. Г., відїхав вдоволений і обіцяв подвоїти свій бизнес на слідуючий сезон.

Виклади мали: Проф. М. Гайворонський „Про вплив доброї музики на виховання дітей". Його виклад був так інтересний, що кождий з учасників хотівби мати копію. п. Гайворонський приобіцяв дати видрукувати.

Між иншими були ще такі виклади: М. Сурмач: Руйнуючий вплив недовіря в бизнесі. П. Задорецький: Значіння кооперації. П. Шагай: Мої завваги в продажі поза склепом. В. Микитин: Яка ріжниця продавати своїм а чужим. К. Лисюк: Головні засади успіху в бизнесі. Також були бесідники від американських фірм, котрі дали інтересні виклади. Всі учасники за повторенням таких викладів частіше. Тоді певно торговля між нашими людьми буде в українських руках.

З краю надійшли ріжні нові часописи. Літопис Червоної Калини ч. 6. З Шикаго ч. І і ІІ часопис Україна.

Минувшого тижня відвідали Сурму слідуючі гості: Семен Любунич, Петро і Катерина Земледух з Петерсон, Н. Дж. Мрс Федор (Закарпатська) з Бейон, Н. Дж. Прийшла купити пару рекордів, бо чула, що Сурма має найбільший вибір і продає дешевше як другі; як почула одну рекорду на Маджестик комбінації, то зараз казала собі завести до дому. И. Ґраблюк з Джемейки. Місс Мері і Дороті Саляк з Вілямстави, Па. Андрій Рутович і жена з Вестбурі, Л. Ай. Анна Пинчук з Сайосет, Л. Ай. Місс А. Туранська, Місс Юлія і Андрій Куткевич з Бабилону. Купили Віктора Комбінейшен „Де Лукс".

В сторі Сурми вже можна оглядати радія на рік 1931. Отворено кождого дня до 10 вечером, а в неділі до 6-тої.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Комунікат з окружних нарад.

На підставі рішення делеґатів товариств з українських громад з околиці Ню Йорку з дня 18-го травня 1930, вислали слідуючі українські громади своїх представників на окружні наради до Українського Народного Дому в Ню Йорку на день 15 червня в справі устроєння української манїфестації:

Ню Йорк — 10 дел., окремо громада на Бронксі — 1 дел., Бруклин — 2 дел., Джерзи Сіті — 2 дел., Нюарк — 4 дел., — разом 19 делеґатів.

Іменем Тимчасового Комітету отворив наради адв. Михайло Радик, а щоби дати огляд приготовань до маніфестації, поручив секретареви гром. Евг. Ляшецькому відчитати протокол з попередних зборів. Протокол принято без зміни і одобрено президію сьогоднішних нарад, а то: Мих. Радика, як предсідателя і Е. Ляшецького, як секретаря.

На підставі прочитаного протоколу з минулих нарад піднято дискусію над дальшим розвитком приготовань до намічоної маніфестації. Учасники прийшли до заключення, що серед теперішнього розбиття національних сил по українських громадах в Ню Йорку й околиці незвичайно тяжко притягнути загал до величавої маніфестації. Представники з Джерзи Сіти прийшли з готовим пляном, щоби поклик до маніфестації видали центральні українські організації в Злучених Державах, а тоді і розеданний загал по громадах послухає сього заклику і маніфестація буде успішною. Делеґати з Нюарку виступили з ще дальше ідучим проєктом, а то, щоби при нагоді обговорювання маніфестації підняти справу злуки всіх українських національних груп в Злучених Державах і спонукати українські центральні організації до скликання Українського Конґресу в недалекому часі, а при сій нагоді устроїти українську маніфестацію за незалежність України.

Сей проєкт, як найдальше ідучий, приняли зібрані одноголосно й ухвалили слідуючу резолюцію:

З уваги:

що в Европі назрівають події, які можуть мати рішаючий вплив на долю українських земель;

що після великої війни український нарід терпить під ярмом наїзників ще гірше, як до війни;

що в Злучених Державах акція українського громадянства за піддержання визвольних змагань українського народу дуже ослабла —

делеґати українських громад: Ню Йорку, Бронксу, Джерзи Сіти, Нюарку, зібрані на нарадах в Українськім Народнім Домі в Ню Йорку дня 15 червня 1930,

рішають одноголосно домагатися від українських центральних організацій в Злучених Державах, а то: просвітних, політичних, запомогово-економічних, скликати

Український Національний Конґрес в Злучених Державах

в цілі створення одного національного фронту для визвольної праці в користь України; рівночасно заявляються за устроєнням при сій нагоді великої патріотичної маніфестації в Ню Йорку за незалежність України і злуку українських земель.

Се рішення ухвалюють вислати до українських центральних організацій, а то: Українського Народного Союза, Українського Робітничого Союза, Провидіння, Народної Помочі, Згоди Братств, Обєднання, Січової Організації, та до отсих газет: Свобода, Народна Воля, Америка, Народне Слово, Нове Життя, Дніпро, Січ.

Президію сьогоднішного зібрання уповажняється виконати сю ухвалу.

Евентуальні запити про дальші приготовання слати на руки секретаря.

Український загал в Злучених Державах проситься розвести дискусію про сю справу по часописах.

За Президію Окружних Нарад: Михайло Радик, предс.; Евген Ляшецький, секр., 217 Іст 6-та вул., Ню Йорк.

ВИЛКС БЕРИ, ПА.

Свідоцтво нашої зрілости.

Піти чи не піти на Український День, який влаштовує Українська Національна Ліга Лузернського повіту. Таке питання стоїтиме перед тисячами наших Українців дня 29 червня 1930. Якаж може бути инша відповідь, як не та, що треба піти, щоби заманіфестувати свою національну солідарність та щоби притім ще й добре, гарно й розумно забавитися.

Правда, що будуть такі, які відмовлятимуть навіть від такої справи, як брати участь в Українськім Дні. Будуть такі, що змішуватимуть ту справу з релігією і політикою. А чи таких розбивачів у нас коли не бракувало? Не бракувало їх давно, не забракне їх і тепер. Але не бракувало в нас ніколи свідомих людей, які завжди вміють ставити національний інтерес вище особистих амбіцій. Таких людей не забракне й тепер і всі вони являться громадно на тім нашім народнім святі.

Комітетовий.

Директор (до хлопця в офісі): Я нині дуже занятий. Не могтиму нікого приймати. Колиж хто скаже: „Я приходжу в дуже важній справі" — всеж таки не смієш приняти, а скажеш: „Е, так кожен каже".

За хвилю прийшла якась пані та каже, що хоче бачитися з директором.

Послугач не хоче впустити.

— Алеж я директорова жінка! — обурюється пані.

— Е, так кожда каже — відповідає послугач.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ОБУРН, Н. Й.

На читальню „Просвіти" в Чистилові.

На будову читальні „Просвіти" в Чистилові, повіт Тернопіль, зібрано $31.20 і вислано до рідного села через Обєднанне.

Збірку перевели З. Курочка й В. Гуменний.

Жертвували:

Паранька Гуменна 10 дол.; І. Гуменний 3 дол.; по 1 дол.: К. Боднар, О. Олійник, П. Шевчик ст., З. Курочка; по 50 цнт.: О. Горбаль, І. Дашівський, Д. Федорак, М. Курій, І. Ковський, Гр. Орищин, І. Гуминецький, Анна Савран, І. Тарбай, А. Гарманович, Н. Савран, І. Король, С. Зановяк, Р. Мозола, І. Стащук, І. Чорній, Й. Заяць; Г. Каганяк 35 цнт.; по 25 цнт.: С. Мриглут, С. Годзян, І. Мардзінський, А. Вільчинський, І. Баран, М. Гулик, О. Гриньків, І. Юрдига, О. Денега, П. Юськів, П. Крамар, І. Дранчак, І. Тихинич, І. Щербій, Ф. Ждан; П. Л. 10 цнт.; П. Воробець 1 дол.; Л. Зобків 50 цнт.

—o—

ЛУДЛОВ, МАСС.

Прихід з фестину.

До звіту з перебігу українського фестину хочу додати фінансовий звіт.

Загальний прихід був $678.33. Загальний розхід $524.00.

По відтягненню розходу позістало чистого доходу $154.33

Дохід розділено на дві части, а се: $104.33 на боєву акцію, а $50 на Укр. Роб. Дім у Львові.

І. Ваврушин.

Чужинець (питає хлопця на вулиці): Я тут зовсім чужий. Чи не сказали би ви мені, де тут можна найдешевше зїсти?

Вуличник: Найліпше, пане, купіть кілька коверт, а можете за дурно злизати їх!

З ПОДВИГІВ „СТШЕЛЬЦА".

Село Гоголів, пов. Скалат, жило до недавна зовсім спокійним життям, заняте виключно освітньо-економічною працею та розбудовою громадського життя. Однак не довго трівав такий стан, бо заснований там „Стшелец" почав спокійне населення провокувати і тероризувати, намагаючись розбити дотеперішне життя у громаді. Подаємо кілька фактів: Дня 10. III. ц. р. бавилися малі хлопці стрілянням з ключа за селом (700 метрів). Коли діти були заняті забавою, прибігло двох „стшельців" а саме: Міхал Ожга, син Ваврика, і Юзеф Дембінський і під загрозою револьверів волікли насильно 2 хлопців яких 500 метрів по землі та відвели їх на постерунок до Яструбич, де постерунковий Костецький випитував їх, хто має в селі кріс або дубельтівку. Коли хлопці не вміли нічого сказати, тоді зачав їх постерунковий копати і викинув за фіртку, прозиваючи ординарними словами і темною нічю (9 год. веч.) пустив їх до дому. На це є свідки. Коли наші пожежно-руханкові товариства розвязуться за вправи на військовий спосіб, то „стшелец" має право стріляти навіть у день серед села коло церкви й школи, а навіть на подвірю українських селян, наслідком чого люде бояться виходити з хати. В часі стрілянини провокують спокійне українське населення ординарними словами. Роззухвалені безкарністю, є вони пострахом цілого населення, яке зовсім зрозуміло — до крайности обурене поступованням членів „Стшельца". Дійшло вже до того, що „стшельци" погрожують селянам, що їх вистріляють як собак, коли хто „стшельцам" буде противитись. Так висказався „стщелец" Юзеф Дембінський перед Марією Андрущак, вдовою по Семені. Мало того — для скомпромітування невигідних їм людей підкидують кріси, а постерунок переводить ревізії у людей, котрі ніколи не мали ніякої зброї. Факт цей мав місце у господаря Андрущака Миколи, де перевели поверховну ревізію на стриху, в хаті, стайні, коморі, аж щойно у стодолі, по переведенні поверховної ревізії у кількох місцях, почали грунтовну ревізію в однім місці і витягнули з зовнішної сторони будинку з кута під підлогою на тоці, кріс. Постерунковий казав зятеви тогож господаря, Теодорови Зазулі, голові „Лугу", нести кріс через село, а коли Зазуля відмовився від того, тоді постерунковий скував його і скованого відвів на постерунок до Яструбич. В Гоголеві дійшло вже навіть до збещещення хреста. А саме населення Гоголева поставило під церквою могилу і хрест для відправлення панахиди за Українських Стрільців, що впали у боях. Тоді якісь „герої" розрили могилу, а хрест кинули до гноївки, що випливає з ґоральні. Українці поставили назад могилу й хрест та відправили панахиду на Великдень. Такі ось надужиття й безправства діються у Гоголеві під „дбайливою" опікою поліції в Яструбичах. Але що вимагати від „стшельца", коли й поліціянти з цього постерунку побивають спокійне населення. І так постерунковий Іґнаци Калета побив Гната Івашкова, за що вироком Повітового Суду в Сокалі з 13. травня ц. р. IV. кґ., 210/30 засуджений на кару арешту. Той сам Калета враз з иншим постерунковим, Ґолінґом, другого дня Великодних Свят напали в ночі на вулиці в Яструбичах на Василя Лещишина і без ніякої причини побили його. За це побиття ведеться в Повіт. Суді в Сокалі до п. спр. IV. кґ. 368/30. справа.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТЕАТРАЛЬНІ ШТУЧКИ ДЛЯ ДІТОЧОГО ТЕАТРУ,

які можна набути у книгарні Свобода

- **ЗУСТРІЧ.** Новорічна песа-казка на 2 дії. В. Королів-Старий ...15 ц.
- **ТАРАС У ДЯКА,** сценічна картина в 2. діях із життя Т. Шевченка. Іванна Блажкевич .....15 ц.
- **СТРІЧА У ЛІСІ,** сценічна картина в одній дії. Леся Верховинка..10 ц.
- **ДІД-МОРОЗ,** фантастична дитяча казка-песа на 3 дії з співами й танцями. Мик. Шугаєвський ..25 ц.
- **СОН МІСЯЧНОЇ НОЧИ,** пластова гра в 5 діях. Ярослав Вільшенко ....25 ц.
- **ТАРАС ПАСТУШОК,** сценічний образок у двох діях ....15 ц.
- **ЧАРІВНИЙ КАМІНЕЦЬ,** песа-казка для дітий в 3-ох діях. В. Королів-Старий ....15 ц.
- **САМОТНИЙ У ЛІСІ,** песа на одну дію. Е. А. Чебишева-Дмитрова ....10 ц.
- **ЧЕРВОНА ШАПОЧКА,** драмована казка в 2-ох діях. Я. Вільченко ....20 ц.
- **ЗОЛОТИЙ ЧЕРЕВИЧОК,** песа-казка для дітий у 6-ох картинах. Галина Орлівна ....15 ц.
- **ПРОГУЛЬКА,** комедійка на одну дію. Ст. Чубатівна ....15 ц.
- **МАЛИЙ ТАРАС,** діточа песа на 3 дії. В. Шопінський ....20 ц.

"SVOBODA"

P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.